

Оригинални научни рад
УДК: 378.4(497.115)"1975/1981"
070НОВИ СВЕТ(497.115)"1975/1981"
doi: 10.5937/zrffp56-63309

ПРИЛИКЕ НА УНИВЕРЗИТЕТУ У ПРИШТИНИ 1975–1981. НА ОСНОВУ ПИСАЊА ЛИСТА *НОВИ СВЕТ*

Урош Д. МИКЕТИЋ¹

Универзитет у Приштини са привременим седиштем у Косовској Митровици
Филозофски факултет
Косовска Митровица (Србија)

¹ uros.miketic@pr.ac.rs; <https://orcid.org/0009-0003-4273-1995>

Примљен: 8. 12. 2025.
Прихваћен: 23. 6. 2026.

ПРИЛИКЕ НА УНИВЕРЗИТЕТУ У ПРИШТИНИ 1975–1981. НА ОСНОВУ ПИСАЊА ЛИСТА *НОВИ СВЕТ*

Кључне речи:
Нови свет;
Универзитет у
Приштини;
САП Косово;
Косово;
студенти;
универзитетска
реформа.

Сажетак. Приштински студентски лист на српском језику *Нови свет* садржајан је извор за реконструкцију прилика на Универзитету у Приштини 1975–1981. изузев проблематике међунационалних односа које минимално и у складу са званичном државном политиком третира. Аутори, углавном студенти самог универзитета, према осталим питањима исказују критичност, али се и афирмативно односе према аспектима где су постигнути одређени резултати. Слика универзитета у овом раду махом је из студентске визуре. Ондашња литература и штампа углавном су пак у први план истицале позитивне стране, занемарујући, ипак, низ проблема са којима се универзитет носио и у којима се оцртава одраз негативних друштвено-политичких и економских кретања у покрајини. О томе је било речи тек након албанских демонстрација на САП Косову 1981.

Увод

Хронолошки оквир рада није произвољно одређен, имајући у виду да се развој Универзитета у Приштини (надаље: УП) посматра у периоду након доношења Устава 1974. и закључно са 1981. као годином великих албанских демонстрација на САП Косову (надаље: Косово). Косово се у том периоду налазило у тешкој и незавидној економској ситуацији (Микетић, 2024δ, стр. 181–195). Од Брионског пленума 1966, можда кључног догађаја у политичкој архитектури послератне Југославије, до 1981. и великих албанских демонстрација широм Косова (Ристановић, 2023, стр. 215–228), текло је масовно али тихо исељавање Срба и Црногораца услед деловања физичког, духовног, миграционог и идејног албанског притиска (Микетић, 2024а). Након демонстрација отворено је раније игнорисано питање положаја косовских Срба и Црногораца (Ристановић, 2024, стр. 403, 407).

Уставна еманципација покрајина, република и државе од 1966. довела је до озбиљних друштвено-политичких промена. У овом конкретном случају ингеренције државе у школству и просвети углавном су пребачене на републике, а са СР Србије на њене две покрајине (Бондић, 2018, стр. 210–215). УП је формиран 1969. и врло брзо је дошло до наглог номиналног развоја праћеног удаљавањем од Универзитета у Београду, који је до тада имао битну улогу у раду косовских факултета и високих школа који су формално били његов део. Иако је званичан назив УП био „Универзитет у Приштини”, Албанци су у пракси форсирали назив „Универзитет Косова”, сходно духу свог језика, не и „Косовски универзитет” или „Универзитет Косово” у духу српског језика. То је био предмет јавне расправе после 1981. године (Микетић, 2024а, стр. 114).

Прилике за рад студената УП до 1975. битно су се побољшале, али су у поређењу са београдским биле знатно ниже као последица слабих образовних традиција и привредне неразвијености. УП су и тада, уосталом и неколико година касније, оптерећивала питања мегаломанске уписне политике, студентског стандарда/успеха, кадра, уџбеника, дисбаланса између теоријског и практичног знања студената, међунационалних односа

и слично (Микетић, 2024в, стр. 249–270). До 1981. у саставу је имао десет факултета (сви са седиштем у Приштини осим Рударско-металуршког у Косовској Митровици), шест виших школа, Центар за више образовање (Урошевац) и Студентски центар (Приштина). Годину раније прослављена је десетогодишњица „оснивања и успешног рада” уз пратећу констатацију да је УП по броју студената четврти од деветнаест универзитета у земљи, иако основан као осми по реду. Као основни циљ, прокламовано је на истом месту „васпитање и образовање студената на идејним основама марксизма лењинизма и самоуправног социјализма”, а тек у други план долази унапређивање наставно-васпитне, научноистраживачке и уметничке делатности (Šehu, 1982, стр. 3–5).

УП је у јавности перципиран као пример „универзитетске експлозије” као алузија на брзину и начин трансформисања у велики и комплексан систем. Међутим, успеси у развоју који су у одређеним сегментима били очигледни имали су и своју не тако лепу позадину. У НИИ-у се још 1975. доводи у питање квалитет студијских програма и научне продукције, посебно на албанском, што је ректор УП Идриз Ајети одбацио као неосновану тезу (Игња, 1975, стр. 12–13). У новом разговору за НИИ неколико година касније (Аст, 1980, стр. 15–16), ректор остаје на истој позицији и додаје да је УП суштински оријентисан ка стварању сопственог кадра (С. Ј., 1975, стр. 2). Ако се оваквој кадровској политици не може ништа приговорити са аспекта оправданости, ректор у поменутом разговору показује равнодушност према чињеница да ће велики број академских грађана тешко наћи посао у косовским условима. „А шта без њих”, поставио је контрапитање (Аст, 1980, стр. 15–16). Управо је бесперспективност студената, разуме се Албанаца, радикализовала осетљиву политичку ситуацију на Косову. Они су главног кривца видели у Србији и све је више неосновано перципирани као окупатора и експлоататора. То је, између осталог, био један од узрока масовних демонстрација 1981. године (Ристановић, 2020, стр. 181–215).

Како су албански студенти били језгро демонстрација (Аст, 1981в, стр. 10–11), Партија је покушала да одстрани најистакнутије предводнике и њихове углавном прикривене професоре, али се то претворило у још једну фарсичну представу којој су тон дали албански комунисти као партијска већина (Ристановић, 2020, стр. 181–253). Практично, професори-идеолози остали су заштићени и нису трпели веће последице. У накнадној истрази утврђено је да је цифра од 52.000 студената УП, која је заправо до тада званична, била нетачна и да је овде студирало око 26.000 њих. Након демонстрација дат је примат техничким наукама у уписној политици, јер су студенти са друштвених и хуманистичких наука предњачили у отвореној побуди (Аст, 1981а, стр. 30–32). Мањих немира међу албанским студентима било је и крајем године када су се чуле социјалне паролe „хоћемо хлеба” и „гладни смо” (Аст, 1981б, стр. 22–24).

Једна од круцијалних критика на рачун УП од демонстрација, када се заиста слободније о овим темама дискутовало, дотиче се његовог великоалбанског карактера. УП је годинама форсирао сарадњу са Државним универзитетом у Тирани и избегавао везе са осталим универзитетима у земљи; кадровска политика спровођена је директно на штету српско-црногорских професора и студената са неформалним циљем да Албанци у будућем кадровском позиционирању заузму битне друштвене позиције, а научна продукција у друштвено-хуманистичким наукама нашла се у служби доказивања албанске аутохтоности на овом подручју и потирања српског идентитета. Српско-црногорски кадар се исељавао, а преостале колеге захватила је атмосфера бесперспективности (Микетић, 2024а, стр. 302–316). Сведочанство о албанизацији УП оставио је овдашњи професор Вујадин Милановић под сугестивним насловом *Univerzitet u Prištini u mreži velikoalbanske strategije* (1990). У поменутој студији нарочито наглашава да су тон албанизацији дали српско-црногорски професори каријеристи и опортунисти, који су, формално одани Партији, својим позицијама подржавали перфидну великоалбанску политику (Milanović, 1990, стр. 179–189).

Милановић истиче да се *Нови свет*, као и сличан лист намењен студентској заједници УП на албанском језику *Vota e re* (срп. *Нови свет*), није продавао на јавним местима, нити је њему био познат тираж. Упркос чињеници да је *Нови свет* излазио као лист Универзитетске конференције Савеза социјалистичке омладине Универзитета Косова и био под директним партијским утицајем, није се афирмисао на факултетима и у Студентском центру, а за ауторе често није било места на најбитнијим универзитетским седницама на којима се расправљало о питањима значајним за УП и ширу друштвену заједницу (Milanović, 1990, стр. 44–45).

Зато се са правом питамо да ли је лист препознат као недовољно лојалан Партији. Иако, наравно, у самом листу нема директне критике система, лако се да уочити оштра критика одређених аспеката универзитетске политике. Мада не располажемо подацима о тиражу, верујемо да је у одређеној мери, ипак, допирао до студентске заједнице на српском језику којој је био и намењен. Професорској заједници је у сразмерно мањој мери посвећена пажња листа, а тек маргинално је праћен живот средњошколске омладине у аспектима који су у вези са будућим студирањем. Примарни значај су, међутим, имали чланци који прате дешавања у студентској заједници, заправо проблеме, изазове и успехе у животу и раду студената. Лист је афирмисао најбоље и друштвено најактивније студенте, пружајући им прилику да се искажу и као аутори (Аноним, 1975б, стр. 6; Аноним, 1975в, стр. 10; Димић, 1978б, стр. 10). Важан је и његов информативни карактер, нарочито од 1980. године, када је покренуо посебан информативни билтен ради потпунијег информисања студената (Вујновић, 1980б, стр. 11).

Студентски стандард

Дервиш Рожаја, ректор УП, подсетиће, на свечаности поводом десет година од оснивања, да је на почетку било тек неколико „шегрта” без иједног мајстора. Била је то алузија на скромне кадровске почетке. Један од првих студената биће директнији у говору и евоцираће успомене на живот у домским собама са по шеснаест студената и мукотрпно набављање уџбеничке литературе поштом из Београда (Д. В., 1980в, стр. 7). Услови студирања, несумњиво побољшавани касније, били су, ипак, ограничени чињеницом да је УП растао несразмерно потребама косовског друштва. На то је још 1975. упозоравао лист (Милутиновић, 1975б, стр. 13). Ствар је јаснија ако знамо да је Косово 1979/1980. на 10.000 становника имало 299,2 студента (СФРЈ 200, СР Словенија 158,3) и по том основу било прво на свету (Микетић, 2024а, стр. 152–153).

Исхрана и смештај спадали су у надлежност Студентског центра (надаље: СЦ) у Приштини (Аноним, 1980г, стр. 1–8), чији је дуготрајни план био да се у овом месту развије комплетно урбанизован и засебан студентски град (Вујновић, 1980б, стр. 11). Квалитет мензе трпео је поменути притисак превеликог броја студената, а већина приштинских студената остала је уопште без могућности да се ту релативно квалитетно и јефтино храни. Цена исхране била је најмања у поређењу са другим универзитетима, а друштвена заједница дотирала је износ до економске цене (Аноним, 1980а, стр. 1–3). Нови објекат студентске исхране, отворен октобра 1975, био је намењен за самопослуживање 674 особа по смени, опремљен модерном кухињом, посластичарницом, магацином, хладњачом и савременим увозним машинама. Планирани капацитет на дневном нивоу износио је до 8.000 оброка (Р. Б., 1975а, стр. 12), али је 1981. испуњен тек са око 60% (Ђурђевић, 1981а, стр. 5). Студенти су на располагању имали и неколико бифеа којима је управљао СЦ (Аноним, 1980ђ, стр. 2–3; Аноним, 1980е, стр. 1–2; Аноним, 1980ж, стр. 3).

Питање смештаја можда је још више оптерећивало СЦ. Проблем је био утолико израженији јер је преко 3/4 студената у Приштини 1975. долазило на студије из другог места (Милутиновић, 1975б, стр. 13). Старији и новији приштински домови битно су се разликовали по квалитету и опремљености, јер су старији имали проблем са санитарним уређајима, осветљеношћу, влагом и грејањем (Б. Б., 1977б, стр. 12). По другим косовским местима стање је бивало и теже. Дом студената Више економско-комерцијалне школе (ВЕКШ) била је зграда бившег затвора у којој 1975. није постојало парно грејање па су коришћене фуруне, док је купање било могуће једном у 15 дана (П. Ј., 1975а, стр. 6).

О квалитету смештаја расправљало се на универзитетским телима, доношени су закључци и предузимане мере, али проблем није решен. Сами студенти признавали су да кривица није једнострана и само у надлежнима,

већ су као кривца означавали и недисциплиноване колеге које су свесно уништавале заједничку имовину (Б. Б., 1980, стр. 9). По домовима је зато уведено дежурство и предузимане мере избацивања недисциплинованих (Међедовић, 1975в, стр. 12). У женском дому владала је примеренија дисциплина и услови за живот и рад су били бољи (Машић, 1976, стр. 10).

Званични критеријуми за добијање домског места били су успех, материјални положај и национална припадност студента. Предност при истим условима имале су студенткиње међу којима оне албанске националности (В. Б., 1977, стр. 7; Д. П., 1979в, стр. 18). Давана је, такође, предност факултетима који стварају дефицитарни кадар (Бигић, 1975а, стр. 11). Материјалне комисије, у чијем делокругу рада је била подела места, проверавале су поднету студентску документацију. У раду ових комисија бележене су честе злоупотребе и била изражена корупција (Д. П., 1979в, стр. 18).

Није чудно, међутим, да су се студенти служили и корупцијом. Овдашње сиромаштво и високе цене приватног смештаја неки су од узрока (Машић, 1976, стр. 10). Ипак, приватни смештај није био категоризован, а то је у пракси значило да су студенти често преплаћивали нездраве бараче и подруме (Богавац, 1975, стр. 11; Вукосављевић, 1978, стр. 16; Тодић, 1975, стр. 9). Често су „газде” од студената захтевале и „монашку” дисциплину (Ђурђевић, 1981в, стр. 7). Надлежни су трагали за начином да у целини регулишу питање приватног смештаја, па је постојала идеја да се прво категоризује и затим изда студентима или физичким лицима (Лаковић, 1979, стр. 10). Доступни извори нам не говоре да ли је то реализовано.

Студенти су на располагању имали недовољно уџбеника и библиотечких и других места за учење (П. Ј., 1975б, стр. 10). Ситуацију је отежавала чињеница да почетком овог периода Народна и универзитетска библиотека Косова није радила због реновирања (Ђурђевић, 1975а, стр. 13). У њој је 1978. било смештено преко 300.000 књига у обавезном примерку (Димитријевић, 1978а, стр. 14). Маја 1975. постављени су, међутим, темељи монументалној згради Универзитетске и народне библиотеке Косова. Радове је изводило приштинско грађевинско предузеће „Рамиз Садику” (Р. Б., 1975б, стр. 13). Студентима су на располагању биле и факултетске библиотеке. Кроз библиотеку на Медицинском факултету пролазило је дневно 80–100 студената (Вујновић, 1979г, стр. 14; видети и Palaska, 1980). На Филозофском факултету библиотеке су формиране при катедрама (Вујновић, 1979а, стр. 17). Будући да је рад у библиотекама био ограничен бројем места, није забрањивано да се материјал износи (Вујновић, 1979б, стр. 14). Читаоница је 1981. постојала једино у приштинском дому бр. 3, и то са ограниченим режимом рада (Ђурђевић, 1981а, стр. 5).

У непосредној вези са библиотекама и читаоницама било је и питање уџбеника, посебно оних на албанском јер су највише недостајали (Бигић, 1975б, стр. 14). Уџбеници су били и скупи, па су надлежни размишљали о

штампању већих тиража са циљем да задовоље потребе више генерација (Тодић, 1977, стр. 12). Поједини уџбеници били су доступни студентима тек пред испите, а литература из неких предмета сувише се често мењала (Џанић, 1980а, стр. 9). Студенти су се сналазили користећи разне непоуздане публикације, брошуре и анонимне скрипте, са чим у вези је настало и „црно тржиште” које су контролисали свима познати препродавци (Б. Б., 1978б, стр. 13). Колико је питање уџбеника било проблематично говори податак да је око 37.000 студената у Приштини 1978. имало на располагању само једну књижару у којој су се продавали (Лаковић, 1978а, стр. 10). Општинске библиотеке, попут библиотеке „Вук Караџић” у Косовској Митровици, биле су недовољно снабдевене стручним материјалом. Студенти овдашњег факултета често су и за најосновнију литературу морали у Приштину (Недељковић, 1980, стр. 3).

Једна од болнијих тачака на УП, његово „уско грло”, како се онда говорило, био је физички простор (Барјактаревић, 1975, стр. 6). На једног студента 1979. долазило је тек 1,9 м², што је било далеко од замишљених 12 м² (Ђурђевић, 1978г, стр. 9). Капацитети зграда су повећавани, али тај раст није био у складу са приливом студената (Д. В., 1980б, стр. 11; Ђурђевић, 1978г, стр. 9; Косидовски, 1977, стр. 8). Понегде је проблем била и дотрајалост зграда. На Техничком факултету се и 1977. радило у неадекватним старим баракама (Б. Б., 1977а, стр. 12).

Студентски кредити спадали су у надлежност Покрајинске заједнице за образовање и васпитање. Критеријуми приликом рангирања били су материјално стање / успех студента и кадровска потреба. Због неразвијености и великог броја студената, Косово је било принуђено да, у поређењу са другим републикама и САП Војводином, издаје најмањи износ кредита својим студентима на УП. Стипендије су додељивале радне организације пратећи своје кадровске потребе, али често и неплански. Износ је углавном био усклађен са просечном ценом приватног смештаја и као такав био је недовољан због последица растуће инфлације (Вујновић, 1979в, стр. 11; Ђурђевић, 1981г, стр. 4). Стипендисти су започињали радни однос у организацији која их је стипендирала. Први дипломирани студент стоматологије са УП, Драгомир Шћепановић, радио је на Зубној поликлиници у Приштини (Ђурђевић, 1981б, стр. 2). Питање кредита и стипендија доводило је, слично „борби” за домска места, до низа злоупотреба (Хоти, 1975, стр. 15). Временом је постало очигледно да се мора строго водити рачуна о дефицитарним кадровима приликом поделе средстава (Димитријевић, 1978б, стр. 10). Косовски студенти користили су и средства посебног Титовог фонда основаног 1974. са циљем школовања радничке деце (Јовановић, 1977, стр. 1).

Један од показатеља студентског стандарда је и здравствена заштита. Студентска поликлиника у Приштини једва је задовољавала потребе студената услед недовољно простора и кадра (Ж. В., 1975, стр. 7). Будући да се

Медицински факултет није прихватио покровитељства над поликлиником, смештена је у згради Дома здравља због чега се за сваки озбиљнији преглед ишло на факултетске клинике (Б. Б., 1978а, стр. 10; Димитријевић, 1977δ, стр. 12; Ђурђевић, 1978в, стр. 10). Покрајинска заједница за образовање финансирала је пуну здравствену заштиту косовских студената (Ђурђевић, 1975δ, стр. 14).

Један од конкретнијих потеза требало је да буде оснивање Факултета за физичку културу 1979, јер се очекивало да ће битно допринети ширењу свести о физичкој култури (Р. Д., 1979, стр. 28). Покушаји да се на свим факултетима уведе обавезно физичко васпитање реализовани су само на три (Медицински, Пољопривредни, Рударско-металуршки). Како спортских објеката није било довољно, радило се на њиховом повећању (Џанић, 1980δ, стр. 24).

Ваннаставне активности

Спектар ваннаставних активности на УП био је широк. Студенти су могли радити у студентској задрузи (Димитријевић, 1977а, стр. 6), ићи на радне акције широм земље (Р. Д., 1977δ, стр. 9), учествовати у културно-уметничким друштвима, литерарним и факултетским секцијама, Академском хору УП, Клубу радио-аматера „Електрон” на Техничком факултету, Клубу уметника и сл. (Вујновић, 1979д, стр. 14; Димић, 1978а, стр. 14; Д. Ж., 1975, стр. 15; Ђурђевић, 1977а, стр. 12; Ђурђевић, 1980, стр. 9; Жарић, 1975, стр. 15; Крцић, 1978в, стр. 14; Марковић, 1981, стр. 13; Међедовић, 1975δ, стр. 10; Шабић, 1980, стр. 14). Бруцоши су, у складу са концепцијом општенародне одбране, одлазили на војну обуку у Пећ у трајању од 16 дана (В. Н., 1977, стр. 5; С. Ј., 1979, стр. 12).

Студентски културно-забавни живот битно се, што говори у прилог тези о неравномерној регионалној развијености, разликовао у зависности да ли је реч о Приштини или другом месту. Приштина је, наиме, израсла у велики универзитетски центар. Ових година бројала је више студената него што је пре рата имала становника (Аноним, 1981а, стр. 10; Димић, 1979, стр. 9; Јанковић и Познановић, 1978, стр. 7). Упркос томе, приштински студенти често су основано говорили да је овдашњи културно-забавни живот недовољно развијен у поређењу са остатком земље. Ипак, и као такав био је знатно квалитетнији него у остатку Косова. Савез социјалистичке омладине по приштинским домовима организовао је вечери поезије, музике и игре, турнире у малом фудбалу, шаху и осталом, а при факултетима су постојале комисије за културно-забавни живот (Боричић, 1977, стр. 12; Крцић, 1978а, стр. 11; Нумуловић и Новаковић, 1981, стр. 8). Постојала је и дискотека „Црвени подијум 19” (Ђурђевић, 1981д, стр. 11), а након демонстрација

почела је са радом дискотека у „Гранд хотелу”. Новоотворени кафићи били су малог капацитета да приме заинтересоване (Илић, 1981, стр. 13).

Крупну промену у животу приштинских студената представљала је изградња репрезентативног омладинског дома „Боро и Рамиз” (Рашић, 1977б, стр. 8). Објекат је свечано отворен 18. новембра 1978. у оквиру прославе 33 године од ослобођења Приштине. При дому су постојали библиотека, књижевни, друштвени, пионирски и омладински клуб, меморијални део са изложбом уметничких фотографија аматера, шах, билијар, ТВ сале и други садржаји (Барјактаревих, 1977, стр. 3; Девчић, 1978, стр. 8).

Већ у Косовској Митровици или Пећи, а о Истоку и селу Девет Југовића код Приштине да не говоримо, студенти нису имали ни приближно културно-забавних могућности. У Косовској Митровици често су били незадовољни „понудом”, сматрајући да се практично све одиграва на шеталишту или корзоу (Јанићијевић, 1977, стр. 15). Студенти ВЕКШ 1975. нису у дому у Пећи имали посебне просторије за културно-забавни живот (П. Ј., 1975а, стр. 6), док су студенти из Истока у свом месту тек имали биоскопску салу, шах, кошаркашки клуб и Дом културе у изградњи (П. Ј., 1975в, стр. 14). Зато су се самоорганизовали и правили игранке (Мићуновић, 1980, стр. 11). Студенти из Девет Југовића пак нису имали готово ништа од поменутог, посебно не основне услове за организовање приредби, игранки, културних и спортских манифестација и оријентисали су се ка оближњој Приштини (Р. Д., 1977а, стр. 15).

Студентима УП је квалитетан одмор углавном био недоступан због ограничених финансија. Покрајинска интересна заједница за образовање препознала је то и одвајала новац за летовање на мору друштвено најактивнијих и најбољих студената (Србљак, 1977а, стр. 10). Слично је радио и Феријални савез Косова (надаље: ФСК), нарочито приштинска секција, обезбеђујући превоз, смештај (углавном у приватним кућама) и исхрану (В. С., 1977, стр. 11). ФСК се бавио и организовањем зимовања, излета, маршева, похода, зборована и сл. У Приштини је касних седамдесетих година радила Омладинска туристичка организација „Приштина” (надаље: ОТА), практично на темељима раније приштинске студентске туристичке агенције „Фер-студент” (основане 1972), која је због слабог пословања стављена под стечај (Аноним, 1978, стр. 15). ОТА је, такође, организовала летовања (Стевановић, 1980б, стр. 11). Зимски одмор је био скупљи надлежнима (Тодић, 1978, стр. 11) и доста тежи за организацију (Редакција, 1979, стр. 9). Скупа посматрано, студенти су углавном били задовољни понудом и чињеницом да је њима доступан колективан одмор био приступачан (Д. П., 1979а, стр. 20).

Могли су да учествују и на популарним „јадама” широм државе у организацији разних факултета. Био је то активан одмор и, веровало се, прилика за промовисање југословенског духа заједништва. Када је 1972.

приштински Електротехнички факултет требало да буде домаћин, утврђено је да Приштина нема услова за смештај и одмор гостујућих студената, чак ни у кооперацији са другим косовским местом, па је факултет био „домаћин” у Поречу (В. Н., 1978, стр. 11; Д. Ч., 1977, стр. 10; Милутиновић, 1975а, стр. 11; Србљак, 1977δ, стр. 14).

Многи студенти били су активно укључени у спортски аматеризам, а појединци су достигли и професионални статус (Симић, 1977а, стр. 20). Женска кошаркашка екипа „Универзитет” имала је амбицију да се такмичи на највишем југословенском нивоу (Димић, 1978г, стр. 20). Шабан Сејдиу из Скопља, студент приштинског Факултета за физичку културу, био је вицешампион света у рвању слободним стилем и 1977. званично најуспешнији југословенски спортиста (Аноним, 1977, стр. 24). Смучарска екипа „Универзитет” победила је на Смучарском првенству Косова 1979. у алпским дисциплинама (Ђурђевић, 1982, стр. 20). Спортско друштво „Универзитет” основано је 1979. обједињавањем косовских студентских клубова. Такође, на годишњем нивоу организоване су спортске и зимске игре косовских студената (Аноним, 1980ђ, стр. 5).

Реформа УП – између теорије и праксе

Универзитетска реформа у седмој и осмој деценији XX века прокламована је на државном нивоу (М. Б., 1975, стр. 7). У многим светским државама већ је рађено на истом пољу (Млађеновић, 1977, стр. 54). Универзитетска реформа, конкретно у СФРЈ, била је последица промена које су захватиле основну/средњу школу, високо школство и удружени рад и, због тешкоћа које су се налазиле пред њом, представљала је сложен и дуг процес (Дурмиши, 1979, стр. 8). За циљ је имала, између осталог, модернизацију наставе и дубљу интеграцију универзитета у друштвено-економски живот (Ђорђевић, 1977δ, стр. 10; Bondžić, 2010, стр. 269–280). Њени креатори настојали су да је уобличи према самоуправном и марксистичком моделу и тиме јој дају југословенски „печат”. Упоредо са тим, надлежни са УП тражили су да се марксизам овде озбиљније проучава и третира. Ипак, тек један од 25 студената УП 1975. био је партијски члан (Аноним, 1975а, стр. 2; Крцић, 1978δ, стр. 14; Н. П., 1980, стр. 21; Недељковић, 1979, стр. 8). Паралелно са универзитетском, одвијала се и реформа средње школе под образложењем да је недовољног квалитета (Бонџић, 2008, стр. 423–426; Ћ. Ј., 1977, стр. 7; Јевтић, 1977, стр. 7; Симић, 1977δ, стр. 6). Успех реформе у косовским средњим школама био је предмет озбиљних критика (Димић, 1978в, стр. 13). Таква је, уосталом, била и ситуација када је реч о универзитетској реформи (М. Б., 1975, стр. 7).

Постоје одређене индикације да је успех универзитетске реформе вероватно био највидљивији у Хрватској (Биговић, 1975, стр. 9). Успеха је

несумњиво било и на Косову и он је вишеструк – дошло је до увођења семе-стралне (Џанић, 1981, стр. 9) и интеграције наставе (Базић, 2020, стр. 78; Д. В., 1980а, стр. 10), модернизације наставних планова и програма (Рашић, 1977а, стр. 9), смањења оптерећености наставом (Филиповић, 1975, стр. 6), формирања кружока и секција по катедрама ради успешнијег учења (Крчић, 1977, стр. 12), награђивања најбољих студената (Аноним, 1980в, стр. 6), пооштрења критеријума за избор асистената и професора уз ангажман кадрова из привреде (Рашић, 1977а, стр. 9), оснивања стручних часописа (Д. Н., 1975, стр. 13), уређивања статуса ванредних студената (Б. Б., 1979, стр. 11), модернизације студентске службе и друго (Рашић, 1978, стр. 14).

Међутим, на поједине аномалије упозоравано је још током имплементације реформе у живот. Бејто Реџепагић изнео је 1981, поводом јубилеја приштинског Економског факултета, оцену да је наставни кадар презаузет ваннаставним активностима и израдом магистерија и доктората и не може квалитетније пренети знање студентима. Апеловао је да је последњи час да се промени испитни систем јер се, то је уочио у пракси, испитни успех често заснивао на количини напамет наученог градива, а не и практичној оспособљености студената. Поред тога, критиковао је пренатрпаност и застарелост наставних планова и програма (Redžepagić, 1981, стр. 41–57). Проблем је, заправо, био заједнички свим југословенским универзитетима (Dovniković, 1979, стр. 119–120), али је на УП вероватно израженији. То је сублимирао и Куртеш Салиу, Реџепагићев колега (Saliu, 1981, стр. 53–63). Петар Ђуза, један од првих студената приштинске Академије ликовних уметности, упозорио је 1981. да у овдашњој универзитетској заједници практично легално делују затворене интелектуалне квази-елите и спречавају афирмацију осталих изван круга (Марковић, 2015, стр. 25).

Таква провинцијалност коју Ђуза спочитава (Марковић, 2015, стр. 25) била је нарочито видљива на примеру међууниверзитетске сарадње. Овај аспект је прокламован као један од кључних циљева реформе. Она се, међутим, на УП углавном свела на сарадњу са Тираном, а у симболичној мери са југословенским универзитетима или оним у Јени, Софији и другде (Аноним, 1980б, стр. 4; Аноним, 1980д, стр. 15). УП није успео да привуче ни већи број иностраних студената. Тек око 200 њих, првенствено из не-сврстаних земаља, студирало је овде, а након дипломирања углавном су се враћали назад (Вујновић, 1980а, стр. 12; Ђурђевић, 1978б, стр. 12; Кордић, 1975, стр. 15).

Успех студената био је један од општих југословенских проблема и управо је реформа требало да га учини сношљивијим. Узроке таквом стању је у југословенском часопису *Univerzitet danas*, који је излазио на више овдашњих језика и који је био посвећен високом школству, садржајно елаборирала Барбара Јелчић (1979, стр. 105–117). На УП се, примера ради, просечно 1978. студирало седам година, а тек 11% студената дипломирало

је у року. Лист је у својим анализама трагао за узроцима таквом стању сагледајући обе укључене стране – студентску и професорску.

Студенти су тврдили да је кривица у непродуктивном и застарелом систему оличеном у надлежним органима и професорима (Познановић, 1978а, стр. 11). Жалили су се на преоптерећеност наставом (Лаковић, 1978б, стр. 11) и испитима у једном дану (П. Ј., 1975г, стр. 15; П. Ј., 1975д, стр. 10), неусклађеност и променљивост испитних термина (Ђурђевић, 1981ђ, стр. 7), а посебно на чест губитак часова. За поједине предмете није било кадра, а нарочити проблем постојао је са гостујућим професорима који су тек повремено долазили из других универзитетских центара и гледали да временски „збију” наставу у што мање времена (Димитријевић, 1978в, стр. 16; Ж. В. и П. Ј., 1975, стр. 7; Јелчић, 1979, стр. 109–113). Нови свет је још 1975. указивао на овај проблем као један од узрока лошег успеха студената (С. Ј., 1975, стр. 2). Постојала је, такође, бојазан у редовима студената да уопште проблем изнесу на универзитетска самоуправна тела како се не би замерили тренутним или будућим професорима и колегама који су се налазили у њима (Познановић, 1978б, стр. 8; Џанић, 1980в, стр. 9).

Лист је писао да професори често држе шаблонизирани и незанимљива предавања, па су студенти пажљиво „вагали” да ли је предавање квалитетно и завређује пажњу, јер су, наводно, били преоптерећени наставом. Професори су одговарали тврдњом да су, заправо, многи студенти неодговорни, неактивни и недисциплиновани (Стојковић и Џанић, 1979б, стр. 12). Због преоптерећености бројем студената није остварен непосреднији контакт студент – професор/асистент (Ж. В. и П. Ј., 1975, стр. 7), па није реализована менторска настава са до 30 студената (Аноним, 1981б, стр. 2). У неким учионицама са већим групама недостајало је и озвучење па они у последњим редовима нису могли да прате рад (Стојковић и Џанић, 1979а, стр. 12).

Професори су углавном одбацивали своју одговорност и пребацивали је на недостатак радних навика студената (Познановић, 1978а, стр. 11) и кампањско учење. То су признавали и аутори у листу (Ђурђевић, 1978а, стр. 8; М. М., 1977, стр. 9). Начин полагања испита путем квитица са три питања, без већег узимања у обзир претходног залагања, био је у очима студената архаичан (Ђурђевић, 1981ђ, стр. 7; Ђukić i Krkljuš, 1979, стр. 141–146). Проблем је био дубљи, јер професор који је испитивао велики број студената у једном дану често није имао енергије ни стрпљења да објективно одмери знање (Д. П., 1979б, стр. 15). Треба додати да су се размере овог проблема, ипак, разликовале у настави на српском и албанском језику. Посебан парадокс који је морао озбиљно да забрине надлежне јесте то што се често дешавало да испит на српском језику не положи и 90% пријављених студената, док исти испит у настави на албанском језику положи преко 90% (Међедовић, 1975а, стр. 12).

Ипак, више је сличности него разлика код обе наставне групе. Проблем је, дакле, био заједнички, косовски. Студенти су се служили разним подвалама и

„везама и везицама” како се онда говорило, не би ли положили (Стевановић, 1980а, стр. 9). Били су редовни на предавањима и вежбама на почетку и крају школске године када су узимани потписи, што је била и једна од замерки од стране професора. Међутим, управо су професори углавном повлађивали таквом стању дајући потписе упркос нередовном похађању наставе (Стојковић и Џанић, 1979а, стр. 12). Штета због дугог студирања била је опет заједничка, косовска, изражена у великим средствима које је шира друштвена заједница, упркос неразвијености, наменила студентима (Познановић, 1978а, стр. 11).

Закључак

Нови свет представља садржајан извор за проучавање прилика на Универзитету у Приштини у назначеном периоду, будући да битно осветљава прилике у његовом развоју. Аутори у листу, углавном студенти и наставни радници, били су често критични према одређеним питањима. Оно што се може сматрати недостатком у извештавању листа јесте изостанак критичког погледа на међунационалне односе на универзитету, ако имамо у виду да се његов развој може искључиво посматрати кроз један шири контекст политичких и друштвено-економских прилика на Косову. Аутори су свесни да су напори надлежних органа са циљем побољшања питања везаних за студентски стандард и ваннаставне активности дали резултате. Оне дубље и суштинске проблеме у раду универзитета, којих су били свесни студенти и наставни радници, требало је да реши универзитетска реформа прокламована на југословенском нивоу. Њени резултати били су, међутим, половични. Квантитативни развој универзитета, пре свега мегаломанска уписна политика на студијским групама на албанском језику, био је несразмеран потребама Косова које се налазило у дубокој економској кризи. То је природно водило радикализацији у редовима албанске заједнице и кулминацију је имало у албанским демонстрацијама 1981. на Косову у којима је предњачила управо студентска омладина.

Литература

- Базић, Ј. (ур.) (2020). *50 година Универзитета у Приштини*. Косовска Митровица: Универзитет у Приштини са привременим седиштем у Косовској Митровици.
- Бонцић, Д. (2008). Просвета и наука у Србији и Југославији 1945–1990. *Историја 20. века*, 26 (2), 419–465.
- Бонцић, Д. (2018). Развој науке у Југославији после Другог светског рата. *Култура: часопис за теорију и социологију културе и културну политику*, 51 (168), 201–220. <https://doi.org/10.5937/kultura1861201B>

- Марковић, С. (2015). *Факултет уметности у Приштини – Звечану: 1973–2013: ликовни одсек*. Звечан: Факултет уметности.
- Микетић, У. (2024а). *Исељавање Срба и Црногораца са Косова и Метохије 1966–1981. године: узроци, ток и последице* (необјављена докторска дисертација). Филозофски факултет, Косовска Митровица.
- Микетић, У. (2024б). Прилог за анализу привреде Социјалистичке Аутономне Покрајине Косово 1974–1981. *Зборник радова Филозофског факултета у Приштини*, 54 (1), 181–195. <https://doi.org/10.5937/zrffp54-46163>
- Микетић, У. (2024в). Развој Универзитета у Приштини у периоду 1969–1974. године на основу писања студентског листа *Нови свет*. *Зборник радова Филозофског факултета у Приштини*, 54 (4), 249–270. <https://doi.org/10.5937/zrffp54-49664>
- Ристановић, П. (2023). Жртве демонстрација у САП Косово 1981. године. У: И. Женарју Рајовић и В. Зарковић (ур. и прир.), *Косово и Метохија кроз чињенице, тумачења и симболе. Историја и етнологија* (стр. 215–228). Лепосавић: Институт за српску културу.
- Ристановић, П. (2020). *Косовско питање: 1974–1989*. Нови Сад – Београд: Прометеј – Информатика.
- Ристановић, П. (2024). Убиство Данила Милинчића 1982. године и отварање косовског питања у српској јавности. У: И. Женарју Рајовић, С. Михаиловић Милошевић, М. Мијатовић и П. Ристановић (ур. и прир.), *Убиство и самоубиство у научном и уметничком стваралаштву* (стр. 403–419). Лепосавић: Институт за српску културу.
- Bondžić, D. (2010). Visoko školstvo u Srbiji u tranziciji i socijalizmu – komparativni istorijski pogled. У: S. Nešković (ur.), *Bezbednost u postmodernom ambijentu: zbornik radova* (str. 269–281). Beograd: Centar za strateška istraživanja nacionalne bezbednosti.
- Dovniković, L. (1979). О неким проблемима организације универзитетске наставе. *Univerzitet danas*, 20 (1–2), 119–124.
- Đukić, M. i Krkljuš, S. (1979). Испити у систему високошколске наставе. *Univerzitet danas*, 20 (1–2), 141–146.
- Jelčić, B. (1979). Експанзија високог školства и његова ефикасност. *Univerzitet danas*, 20 (1–2), 105–117.
- Milanović, V. (1990). *Univerzitet u Prištini u mreži velikoalbanske strategije*. Beograd–Priština: Književne novine – Jedinство.
- Mladenović, M. (1977). *Univerzitet i reforme: iskustva u radu na reformi univerziteta u nekim zemljama*. Sarajevo: Svjetlost.
- Palaska, T. (ur.) (1980). *Univerzitet Kosova u Prištini – Medicinski fakultet: 1969–1979*. Priština: Medicinski fakultet.
- Redžepagić, B. (1981). Критички осврт на пређени пут у наставно-научном и образовном процесу са мишљењем шта и како даље. *Zbornik radova Ekonomskog fakulteta*, 41–57.
- Saliu, K. (1981). Остваривање социјалистичких самоуправних односа у организацијама високог školства Косова. У: В. Марковић (ур.), *Zbornik radova: povodom dvadesetogodišnjice rada: (1961–1981) / Univerzitet u Prištini* (стр. 53–63). Priština: Pravni fakultet.
- Šehu, Z. (ur.) (1982). *Pregled nastavnih planova i nastavnog osoblja*. Priština: Universitet.

Штампа

- Аноним. (1975а, фебруар). Гост редакције – Даут Јашаница. *Нови свет*, 2.
- Аноним. (1975б, фебруар). Даља разрада конкретних задатака. *Нови свет*, 6.
- Аноним. (1975в, фебруар). Конкурс. *Нови свет*, 10.
- Аноним. (1977, децембар). Спортски ас, примеран студент. *Нови свет*, 24.
- Аноним. (1978, децембар). Формирана омладинска туристичка агенција „Приштина”. *Нови свет*, 15.
- Аноним. (1980а, септембар). Бољи стандард студената. *Информатор Сјуденјској центри Универзитетја у Приштини*, 1–3.
- Аноним. (1980б, јун). Крупан допринос развоју покрајине. *Нови свет*, 4.
- Аноним. (1980в, фебруар). Награђено тридесет студената. *Нови стандард*, 6.
- Аноним. (1980г, јун). Ненасловљено. *Информатор Сјуденјској центри Универзитетја у Приштини*, 1–8.
- Аноним. (1980д, април). Признање Универзитету у Приштини. *Нови свет*, 15.
- Аноним. (1980ђ, јун). Разноврсни облици студентског живота. *Нови свет*, 5.
- Аноним. (1980е, новембар). Редовнија исхрана студената. *Информатор Сјуденјској центри Универзитетја у Приштини*, 2–3.
- Аноним. (1980ж, новембар). Ценовник. *Информатор Сјуденјској центри Универзитетја у Приштини*, 3.
- Аноним. (1981а, новембар). Град који надраста себе. *Нови свет*, 10.
- Аноним. (1981б, новембар). Рад у групама од тридесет студената. *Нови свет*, 2.
- Аст, С. (1980, 21. децембар). Шта добија Косово. *НИН*, 15–16.
- Аст, С. (1981а, 20. септембар). Долазе студенти. *НИН*, 30–32.
- Аст, С. (1981б, 20. децембар). Косовска лица и наличја. *НИН*, 22–24.
- Аст, С. (1981в, 12. април), Универзитет у Приштини. *НИН*, 10–11.
- Барјактаревић, В. (1975, октобар). Универзитетски простор – уско грло. *Нови свет*, 6.
- Барјактаревић, Б. (1977, новембар). Завршен омладински дом „Боро и Рамиз” – постављен камен темељац за изградњу универзалне дворане. *Нови свет*, 3.
- Бигић, М. (1975а, септембар). Отклоњена шароликост студентских уплата. *Нови свет*, 11.
- Бигић, М. (1975б, март). Реформа је у току. *Нови свет*, 14.
- Биговић, М. (1975, новембар). Нови путеви високог школства. *Нови свет*, 9.
- Богавац, Р. (1975, септембар). Тужна септембарска прича о приватном смештају. *Нови свет*, 11.
- Боричић, С. (1977, октобар). Нада у дом „Боро и Рамиз”. *Нови свет*, 12.
- Б. Б. (1977а, новембар). У очекивању бољих услова. *Нови свет*, 12.
- Б. Б. (1977б, новембар). У речи и слици. *Нови свет*, 12.
- Б. Б. (1978а, новембар). Решити просторни проблем. *Нови свет*, 10.
- Б. Б. (1978б, јануар). Сумњиво знање. *Нови свет*, 13.
- Б. Б. (1979, мај). Плаћати или не. *Нови свет*, 11.
- Б. Б. (1980, јануар). Очекује се повећање цена. *Нови свет*, 9.
- Вујновић, Д. (1979а, мај). Књига у служби упознавања језика. *Нови свет*, 17.
- Вујновић, Д. (1979б, јун). Књизи вечито дужни. *Нови свет*, 14.
- Вујновић, Д. (1979в, новембар). Кредит сваком другом студенту. *Нови свет*, 11.

- Вујновић, Д. (1979г, фебруар). Место где се знање претаче у хуманост. *Нови свет*, 14.
- Вујновић, Д. (1979д, јун). Рад у оквиру секција. *Нови свет*, 14.
- Вујновић, Д. (1980а, март). Осамнаест испита за годину дана. *Нови свет*, 12.
- Вујновић, Д. (1980б, мај). Расте будући студентски град. *Нови свет*, 11.
- Вукосављевић, О. (1978, децембар). Где наћи погодан смештај?. *Нови свет*, 16.
- В. Б. (1977, септембар). Студентима обезбеђен смештај на време. *Нови свет*, 7.
- В. Н. (1977, септембар). Млади у јуришу. *Нови свет*, 5.
- В. Н. (1978, април). Није могло на Косову. *Нови свет*, 11.
- В. С. (1977, септембар). Летовање студената. *Нови свет*, 11.
- Девчић, С. (1978, март). У функцији своје намене. *Нови свет*, 8.
- Димитријевић, Д. (1977а, септембар). Студентска задруга у служби студента. *Нови свет*, 6.
- Димитријевић, Д. (1977б, септембар). Студентска поликлиника спремнија но лане. *Нови свет*, 12.
- Димитријевић, Д. (1978а, новембар). Богат књижни фонд. *Нови свет*, 14.
- Димитријевић, Д. (1978б, септембар). Више стипендија и кредита. *Нови свет*, 10.
- Димитријевић, Д. (1978в, септембар). Вишеструка функција факултета. *Нови свет*, 16.
- Димић, Р. (1978а, јун). Изаћи из анонимности. *Нови свет*, 14.
- Димић, Р. (1978б, јун). Колико се чита „Нови свет”. *Нови свет*, 10.
- Димић, Р. (1978в, јануар). Недовољна ангажованост младих. *Нови свет*, 13.
- Димић, Р. (1978г, фебруар). Ненадмашна под кошем. *Нови свет*, 20.
- Димић, Р. (1979, новембар). Деценије успешног раста. *Нови свет*, 5.
- Дурмиши, С. (1979, септембар). Какав ће да буде нови Универзитет?. *Нови свет*, 8.
- Д. В. (1980а, март). Интегрисана настава – први корак реформе. *Нови свет*, 10.
- Д. В. (1980б, септембар). Стасали први стоматолози. *Нови свет*, 11.
- Д. В. (1980в, фебруар). Тако је почело. *Нови свет*, 7.
- Д. Ж. (1975, фебруар). Ускоро премијера академског позоришта. *Нови свет*, 15.
- Д. Н. (1975, март). Завод за економска истраживања Економског факултета у Приштини. *Нови свет*, 13.
- Д. П. (1979а, октобар). Вруће лето: слаб провод. *Нови свет*, 20.
- Д. П. (1979б, октобар). Да ли је оцена мерило знања?. *Нови свет*, 15.
- Д. П. (1979в, октобар). Да се не понови. *Нови свет*, 18.
- Д. Ч. (1977, мај). Електричари најбољи. *Нови свет*, 10.
- Ђорђевић, М. (1975а, март). Коначно библиотека почиње са радом. *Нови свет*, 13.
- Ђорђевић, М. (1975б, децембар). Осигурање за студенте. *Нови свет*, 14.
- Ђорђевић, М. (1977а, април). Живи само литерарна секција. *Нови свет*, 12.
- Ђорђевић, М. (1977б, фебруар). Реформа. *Нови свет*, 10.
- Ђурђевић, Љ. (1978а, мај). Како припремамо испите. *Нови свет*, 8.
- Ђурђевић, Љ. (1978б, децембар). Наши „страни” студенти. *Нови свет*, 12.
- Ђурђевић, Љ. (1978в, септембар). Скупен простор – непотпуне услуге. *Нови свет*, 10.
- Ђурђевић, Љ. (1978г, мај). Услови уписа скоро исти као прошле године. *Нови свет*, 9.
- Ђурђевић, Љ. (1980, новембар). Електрон са знаком ЈУ 8 алп. *Нови свет*, 9.
- Ђурђевић, Љ. (1981а, јануар). Долазе бољи дани. *Нови свет*, 5.
- Ђурђевић, Љ. (1981б, март). Драгомир „пробио лед”. *Нови свет*, 9.
- Ђурђевић, Љ. (1981в, фебруар). Од селидбе до селидбе. *Нови свет*, 7.

- Ђурђевић, Љ. (1981г, јануар). Сваки други стипендиста. *Нови свет*, 4.
- Ђурђевић, Љ. (1981д, фебруар). Сви путеви воде на корзо. *Нови свет*, 11.
- Ђурђевић, Љ. (1981ђ, фебруар). Кад баксуз вуче квитице. *Нови свет*, 7.
- Ђурђевић, Љ. (1982, јануар). Раздигрига на снегу. *Нови свет*, 20.
- Ђ. Ј. (1977, новембар). Оцењивање. *Нови свет*, 7.
- Жарић, Д. (1975, фебруар). Корисна акција АКУД „Рамиз Садику”. *Нови свет*, 15.
- Ж. В. (1975, септембар). Шеснаест хиљада пацијената – један лекар. *Нови свет*, 7.
- Ж. В. и П. Ј. (1975, март). Са изборне конференције ССО ВПШ. *Нови свет*, 7.
- Игња, П. (1975, 16. фебруар). Универзитетска експлозија. *НИН*, 12–13.
- Илић, Ј. (1981, октобар). Видеотека и у Приштини. *Нови свет*, 13.
- Јанићијевић, Р. М. (1977, децембар). Млади о свом културно-забавном животу. *Нови свет*, 15.
- Јанковић, С. и Познановић, Д. (1978, новембар). Чиме импресионира данашња Приштина. *Нови свет*, 7.
- Јевтић, Ђ. (1977, новембар). Ход ка новој школи. *Нови свет*, 7.
- Јовановић, Д. (1977, јануар). Част је бити Титов стипендиста. *Нови свет*, 1.
- Кордић, С. (1975, март). Жеља младог Палестинца. *Нови свет*, 15.
- Косидовски, З. Ф. (1977). Почела изградња зграде. *Нови свет*, 8.
- Крцић, Ш. (1977, април). Кружоци поткрепљују наставу. *Нови стандард*, 12.
- Крцић, Ш. (1978а, јануар). Живот студената у студентским домовима. *Нови свет*, 11.
- Крцић, Ш. (1978б, јануар). Студентска идејно марксистичка трибина. *Нови свет*, 14.
- Крцић, Ш. (1978в, март). Техника и поезија. *Нови свет*, 14.
- Лаковић, А. (1978а, октобар). Недостатак универзитетских уџбеника. *Нови свет*, 10.
- Лаковић, А. (1978б, новембар). Свакодневним залагањем до успеха. *Нови свет*, 11.
- Лаковић, А. (1979, март). Предлози постоје. *Нови свет*, 10.
- Марковић, Т. (1981, октобар). Група „Пашчад” у Клубу уметника. *Нови свет*, 13.
- Машић, М. (1976, децембар). Јефтино и топло. *Нови свет*, 10.
- Међедовић, С. (1975а, март). Комуниста је човек од акције. *Нови свет*, 12.
- Међедовић, С. (1975б, фебруар). Млади су непоколебљиви. *Нови свет*, 10.
- Међедовић, С. (1975в, април). Студенти прихватили обавезе. *Нови свет*, 12.
- Милутиновић, П. (1975а, новембар). Најлепша потврда братства и јединства. *Нови свет*, 11.
- Милутиновић, П. (1975б). Студентски стандард и око њега. *Нови свет*, 13.
- Мићуновић, Р. (1980, март). Неостварене жеље. *Нови свет*, 11.
- М. Б. (1975, јун). Самоуправни преображај. *Нови свет*, 7.
- М. М. (1977, јануар). Математика моја велика љубав. *Нови свет*, 9.
- Недељковић, В. (1979, мај). Марксизам на универзитету недовољно заступљен. *Нови свет*, 8.
- Недељковић, Р. (1980, март). Обогаћен књижевни фонд. *Нови свет*, 15.
- Нумуловић, Н. и Новаковић, Н. (1981, новембар). Реалних жеља и идеја је много. *Нови свет*, 8.
- Н. П. (1980, мај). Студентско идејно марксистичка трибина. *Нови свет*, 21.
- Познановић, Д. (1978а, јануар). Садржина индекса зависи од његовог власника. *Нови свет*, 11.
- Познановић, Д. (1978б, децембар). Самоуправљање без самоуправљача. *Нови свет*, 8.

- П. Ј. (1975а, октобар). Дом са 155 лежајева. *Нови свет*, 6.
- П. Ј. (1975б, октобар). Време за конкретне акције. *Нови свет*, 10.
- П. Ј. (1975в, децембар). Млади о свом културно-забавном животу. *Нови свет*, 14.
- П. Ј. (1975г, јун). По два предмета у истом дану. *Нови свет*, 15.
- П. Ј. (1975д, септембар). Реформа(лност) испитних рокова. *Нови свет*, 10.
- Рашити, Р. (1977а, октобар). Критичко преиспитивање наставних програма. *Нови свет*, 9.
- Рашити, Р. (1977б, март). Омладински дом „Боро и Рамиз” под кровом. *Нови свет*, 8.
- Рашити, Р. (1978, јануар). Картон са подацима за сваког студента. *Нови свет*, 14.
- Редакција. (1979, фебруар). Студенти на Шари пред закључаним вратима. *Нови свет*, 9.
- Р. Б. (1975а, новембар). Један проблем је решен. *Нови свет*, 12.
- Р. Б. (1975б, мај). Постављен камен-темељац Народне и универзитетске библиотеке. *Нови свет*, 13.
- Р. Д. (1977а, децембар). Време учења и бављења аматеризмом. *Нови свет*, 15.
- Р. Д. (1977б, септембар). ОРБ „Боро и Рамиз” шест пута ударна. *Нови свет*, 9.
- Р. Д. (1979, новембар). Отворен факултет за физичку културу. *Нови свет*, 28.
- Симић, В. (1977а, мај). Актуелна питања. *Нови свет*, 20.
- Симић, В. (1977б, септембар). Организовано у акцију. *Нови свет*, 6.
- Србљак, М. (1977а, мај). Летовање за најактивније. *Нови свет*, 10.
- Србљак, М. (1977б, јануар). Традиција – да, али и ново. *Нови свет*, 14.
- Стевановић, В. (1980а, новембар). Ружне мисли. *Нови свет*, 9.
- Стевановић, В. (1980б, јун). Спојено корисно са лепим. *Нови свет*, 11.
- Стојковић, В. и Џанић, Ј. (1979а, април). Запажања студената. *Нови свет*, 12.
- Стојковић, В. и Џанић, Ј. (1979б, март). Мишљење професора. *Нови свет*, 12.
- С. Ј. (1975, 21. децембар). Ко је крив. *НИН*, 2.
- С. Ј. (1979, септембар). Савладани задаци обуке. *Нови свет*, 12.
- Тодић, Р. (1975, октобар). Између деветке и десетке. *Нови свет*, 9.
- Тодић, Р. (1977, новембар). Цене. *Нови свет*, 12.
- Тодић, Р. (1978, јануар). Куда за распуст. *Нови свет*, 11.
- Филиповић, Д. (1975, октобар). Мање часова. *Нови стандард*, 6.
- Хоти, А. (1975, јун). Између деветке и десетке. *Нови свет*, 15.
- Џанић, Ј. (1980а, новембар). Ефикасност студирања. *Нови свет*, 9.
- Џанић, Ј. (1980б, децембар). Мало спортских објеката. *Нови свет*, 24.
- Џанић, Ј. (1980в, децембар). Потребна већа сарадња. *Нови свет*, 9.
- Џанић, В. (1981, октобар). Прави резултати се тек очекују. *Нови свет*, 9.
- Шабић, М. (1980, септембар). Како наставити?. *Нови свет*, 14.

Uroš D. MIKETIĆ

University of Priština in Kosovska Mitrovica
Faculty of Philosophy
Kosovska Mitrovica (Serbia)

Situation at the University of Priština 1975–1981 Based on Writings from the Newspaper *Novi svet*

Summary

The *Novi svet*, the Serbian-language student newspaper of the University of Priština, provides valuable testimony about the local situation between 1975 and 1981. Although the newspaper does not reflect disturbed interethnic relations at the university, it is highly critical of university policy in several respects. This particularly refers to the half-hearted implementation of university reform, whose proclaimed goal was broad modernization and the advancement of personnel educated at the institution. At the same time, the newspaper offered praise for areas where genuine efforts were made to strengthen this young higher education institution, especially in terms of student standards and extracurricular activities. Overall, the university's development was constrained by the socio-economic and political circumstances in Kosovo, and its considerable potential remained underutilized.

Keywords: *Novi svet*; University of Priština; SAP Kosovo; Kosovo; students, university reform.

Овај чланак је објављен и дистрибуира се под лиценцом *Creative Commons ауторство-некомерцијално 4.0 међународна* (CC BY-NC 4.0 | <https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>).

This paper is published and distributed under the terms and conditions of the *Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International* license (CC BY-NC 4.0 | <https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>).